

SPROG & SAMFUND

Nyt fra
Modersmål-Selskabet
25. årgang nr. 2
juni 2007

**Indhold: Formanden skriver 3 · Generalforsamling 4-5 · Årsberetning 6-8 · Årbog 2007 9
Nye bøger 10 · Læserne skriver 11 · Mange slags dansk 12-13 · Nordisk sprogdebat 14
Konkurrence 15 · Dialektaften 16**

Udvalgt

Efter to høringer om en ny sproglov har kulturminister Brian Mikkelsen nedsat det udvalg, der skal analysere engelskdominansen på de højere læreanstalter og anbefale graden af restriktioner. Udvalgets formand er Jørn Lund, og derudover er bl.a. udpeget repræsentanter fra gymnasierne, universiteterne, ministerier og Dansk Sprognævns direktør og formand. Listen kan læses på side 11. Det havde ikke misklædt udvalget, om fx Modersmål-Selskabet havde været repræsenteret for at bidrage med den folkelige stemme. Men ubestrideligt er udvalget sagligt og bredt besat med ekspertise, der vil stå for så mange velargumenterende og modsatrettede synspunkter, at resultatet må forventes at blive ophøjet på det bedst mulige grundlag.

De udvalgte skal præstere samtalekunst, som også var hovedtemaet i Asger Baunsbak Jensens foredrag på Selskabets generalforsamling. Han har haft flere indgange til samtalebetydning end de fleste - som pædagog, embedsmand, politiker, præst, forfatter og foredragsholder, og inde i bladet kan man læse, hvordan Asger Baunsbak Jensen har forholdt sig til genrerne, som alle har ét til fælles. Den talende skal henvende sig til den lyttende i fælles forståelse.

I den sammenhæng er det måske værd at investere en ekstra tanke i artiklen på side 15, hvor en konkurrence om det smukkeste ord indbyder Selskabets medlemmer til at give sig til kende.

M.B.

MODERSMÅL-SELSKABETS BESTYRELSE:

FORMAND:

Mag.art. Bent Pedersbæk Hansen,
Gadestævnet 35, 2650 Hvidovre, tlf. 3647 4065,
e-mail: bp@modersmaal.dk

NÆSTFORMAND:

Cand.oecon. Henrik Munck,
Farumgårds Allé 3, 3520 Farum, tlf. 4495 2243,
e-mail: hm@modersmaal.dk

KASSERER:

Cand.jur. Rasmus Rune Axelsen
Lindevej 9, 4180 Sorø, tlf. 5783 0006,
e-mail: rra@modersmaal.dk

ØVRIGE BESTYRELSE:

Stud.mag. Lasse Bruun,
Marstalsgade 1, 1.tv., 2100 Kbh. Ø, tlf. 4035 2266,
e-mail: lb@modersmaal.dk

Kontorassistent Ingrid Carlsen,
Ammendrupvej 33, 3200 Helsingør, tlf. 4879 8771,
e-mail: ic@modersmaal.dk

Cand.mag. Gerda Thastum Leffers,
Skolebakken 81, 2830 Virum, tlf. 4585 7644,
e-mail: gtl@modersmaal.dk

Journalist, stud.mag. Jens Møller Nielsen,
Nordre Fasanvej 249, st.tv., 2200 Kbh. N,
tlf. 2685 9800, e-mail: jmn@modersmaal.dk

Translatør, cand. interpret.
Jørgen Christian Wind Nielsen
Mylius Erichsens Allé 27, 2900 Hellerup,
tlf. 3962 2720, e-mail: jcn@modersmaal.dk

Seminarielektor Claus Tilling,
Islevhusvej 36, st., 2700 Brønshøj, tlf. 3828 6648,
e-mail: ct@modersmaal.dk

SUPPLEANTER TIL BESTYRELSEN:

Cand.mag. Helle Bønløkke
Peter Holmsvej 6, 6. th., 2450 København SV,
tlf. 4035 1508, e-mail: hb@modersmaal.dk

Katrine Bøgh Brixen
Lærdalsgade 3, 1.tv., 2300 København S,
tlf. 2065 8988, e-mail: kbb@modersmaal.dk

MODERSMÅL-SELSKABETS SEKRETARIAT:

Birte Iversen,
Engerødvej 34, 3200 Helsingør, tlf. 4879 6352,
e-mail: sek@modersmaal.dk

SPROG & SAMFUND

er medlemsblad for Modersmål-Selskabet og udsendes i 4 numre årligt. Abonnement for ikke-medlemmer 90 kroner.

Oplag: 1200 eksemplarer.

BLADUDVALG:

Henrik Munck (form.)
Ingrid Carlsen
Jørgen Christian Wind Nielsen

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:

Michael Blædel
Asserbohusvej 31,
3300 Frederiksværk
tlf. 47 74 62 61
blaedel@wanadoo.dk/
red@modersmaal.dk

LAYOUT:

Martin Sand Pævatalu

REPRO OG TRYK:

Clausen Offset
ISSN 0108-433 X

Artikler, der offentliggøres i Sprog & Samfund, tegner ikke nødvendigvis Selskabets holdning. Eftertryk tilladt med kildeangivelse.

Modersmål-Selskabet har til formål at virke for bevarelse og udvikling af modersmålet som en grundlæggende forudsætning for dansk kultur og folkestyre. Dette tilstræbes ved:

1. At vække forståelse for betydningen af en klar, udtryksfuld og varieret anvendelse af sproget i tale og skrift – med respekt for dialekterne
2. At formidle kendskab til forskning og uddannelse vedrørende det danske sprog.

Medlemskontingent er 225 kr. årligt, for uddannelsessøgende og pensionister 150 kr. (Portogebyr – udlandet: 50 kr.)

Giro 6 67 69 01.
CVR-nr. 7682-4215
Bank: reg.nr. 7853, kontonr. 1035729
Internet: www.modersmaal.dk

Strømfordeler og benzinpumpe

AF BENT PEDERSBÆK HANSEN

Jeg har lige siddet og skrevet årsberetning til Modersmål-Selskabets generalforsamling og har heri bekymret mig om det domænetab for dansk, som finder sted, fordi universiteterne mere og mere går over til at bruge engelsk som undervisnings- og forskningsprog. Men er der nu virkelig grund til bekymring og ærgrelse?

Herregud, de lærde har jo altid haft deres fagsprog, lægerne og teologerne deres latin, de militære det tyske, diplomaterne det franske osv. Bønderne, sømændene og de forskellige håndværks-grene har også haft deres særlige ordforråd, som måske nok var dansk, men bestemt ikke altid begribeligt for udenforstående. Fagfolk må have fagsprog. Er der virkelig grund til at stampe imod, bare fordi de kommende læger, dyrlæger, ingeniører, advokater osv. bliver undervist på engelsk og kommunikerer med udenlandske kolleger på det sprog. De glemmer vel ikke deres modersmål af den grund, og de bliver vel ikke alle sammen til hovne Erasmus Montanusser? Universiteterne vil bare udruste deres kandidater så godt som muligt til at klare sig i „globaliseringens tidsalder“. Hvem kan have noget imod det?

Målene er utvivlsomt ædle nok, men skadevirkningerne ved at tillade landets højere læreanstalter at gå over til undervisning på engelsk må regnes med, når en sådan beslutning skal træffes. Et modersmål er et unikt tænkeredskab, som er slebet til gennem generationers brug. En forringelse er det, fordi begrebsudviklingen, når den sker på et andet sprog, vil betyde en indskrænkning i den almene befolknings tænke-muligheder.

Tag som eksempel et teknologisk fænomen som bil. Den har vi haft 100 år til at vænne os til, og vi har et nogenlunde sæt af danske begreber til at begribe den med: Bæredelen svarer nogenlunde til en hestevogn med hjul og aksler; drivdelen eller motoren kræver nogle faglige gloser som stempel, cylinder, benzinpumpe, strømfordeler og karburator. Teknikken er tilgængelig for almen dannelse; ordene siger, hvad det drejer sig om, vi lærer om

det i skolen og kan uden at være mekanikere i hovedtræk forstå, hvordan det går til, at en bil kan køre.

Tag til sammenligning store dele af den nyere teknologi, som vi i dagligdagen er omgivet af, hele it-verdenen, mobiltelefonerne, tv-apparaterne, foto-udstyret, ovne, vaskemaskiner, vækkeure ... Til begribelse af alt det er vi overladt til en hob af engelske betegnelser og forkortelser, ordene siger os ikke, hvilke funktioner der er tale om. Vi lærer efterhånden at betjene tingene, men en egentlig forståelse er umulig; i hvert fald kræver den et stort stykke arbejde af brugeren, som uden en sådan indsats er helt afhængig af specialisterne.

Computeren for eksempel; vi vil gerne have forbindelse med „serveren“. Det går nogenlunde, for ordet minder om lignende danske ord, men allerede „browseren“, hvad mon det egentlig er? På engelsk er det et gammelt landbrugsudtryk, som betyder noget med at afgræsse et område; fårene undersøger og afgræsser en mark for spiselige planter. Ordet giver en god billedmæssig forståelse for englændere, en dansker siger det ikke noget. Vi bør have et dansk ord for den funktion, så vi kan begribe den.

Vort gamle fjernsyn er gået i stykker. Måske skulle vi købe et nyt: „32” HD Flat-TV * MYRICA VQ32-1T *LCD TFT display *HD-Ready – forberedt til High Definition TV-signal *Responstid: 8ms *Op-løsning: 1366 x 768 *Plug and Play *Skjulte høj-talere: 2 x 7w *1 x HDMI – 1 x DVI-I *Twin Tuner *Inkl. ordstander og ekskl. vægbeslag“?

Alt det får man for 7000 kr. dog uden vægbeslag. Sjovt, at producenten ikke har fundet på en engelsk forkortelse for dette.

En simpel PIN-kode bruger de fleste flere gange om dagen, men hvad betyder ordet egentlig?

Det er blot nogle få eksempler på, at dele af vort daglige liv henligger utilgængelige for forståelse, fordi vi ikke har danske begreber til at give dem mening. Derfor må det ikke blive værre, end det allerede er.

Maj-forsamling i Møstings lysthus

Henrik Munck rapporterer fra generalforsamlingen.

Møstings Hus er navnet på en arkitektonisk perle, der ligger tilbagetrukket ved en lille dam som nabo til 4. maj Kollegiet ved parkeringspladsen bag Frederiksberg Rådhus. Huset blev oprindelig opført i år 1800 som lystgård og sommerresidens for finansmanden *Johan Møsting*, men da Rialto-bygningen skulle opføres ved Smallegade i 1959, blev Møstings Hus revet ned sten for sten. Først 17 år senere blev det genopført på sin nuværende plads og giver nu som kulturhus for Frederiksberg Kommune plads for udstillinger, koncerter og andre kulturelle arrangementer.

Den 8. maj gav Møstings Hus plads for Modersmål-Selskabets 28. generalforsamling. Ved det store flygel sørgede pianisten *Vibeke Wibroe Nilsson* for den musikalske ramme med akkompagnement til forsamlingens fællesange, bl.a. W.A. Mozarts me-

Pianist *Vibeke Wibroe Nilsson* løftede fællessangen med udsøgt akkompagnement.

lodi til „Kom, maj, du søde milde!“ og det rette mellemspill til Niels W. Gades musik til Poul Martin Møllers aprilvise „Grøn er vårens hæk“. Inden selve generalforsamlingen delagtiggjorde tidligere modtager af Modersmål-Prisen *Asger Baunsbak-Jensen* de fremmødte i sine

livslange erfaringer med sproget som arbejdsredskab.

Afsked med tålmodig kasserer

Ligesom i fjor blev cand.jur. *Rasmus Rune Axelsen* valgt til dirigent, og han kunne hurtigt give ordet til formanden *Bent Pedersbæk Hansen*, der i sin årsberetning søgte at imødegå kritikken: „I gør ikke nok for sproget“ Resultatet kan læses i efterfølgende

gengivelse af beretningen, der også rummede en tak til de mange gavmilde sponsorer, til de 600 trofaste medlemmer og til kollegerne i bestyrelsen. En særlig tak gjaldt *Niels Jørgen Ebbensgaard*, der efter fire år som tålmodig og venlig kasserer havde ønsket at udtræde af bestyrelsen. Han fik overrakt blomster og et eksemplar af Peder Skyum-Nielsen's afhandling om „Arveguldet“, inden beretningen blev godkendt med akklamation.

Traditionen tro svang advokat Langkilde, og denne gang bogstaveligt, stokken over den sproglige armod i medierne.

Kassereren benyttede sin sidste regnskabsafleggelse til at kommentere formandens bidrag til årbogen „Nysprog NU“, der filosoferede omkring temaet „Tallenes tale“ og krævede et retvisende billede af virksomhedens drift. 2006-regnskabet kunne karakteriseres som tilfredsstillende med et lidt større overskud end året før, selv om kontingentindtægterne ikke var nået op på de 100.000 kr., som kassereren havde håbet. Efter regnskabs godkendelse og vedtagelsen af uændret kontingent for næste kalenderår var der valg til bestyrelsen.

Ny kasserer og ny suppleant

Gerda Thastum Leffers og *Bent Pedersbæk Hansen* blev begge genvalgt, mens hidtidig suppleant *Rasmus Rune Axelsen* blev nyvalgt som afløser for *Niels Jørgen Ebbensgaard*. Ved bestyrelsen's efter-

følgende konstituering blev *Bent Pedersbæk Hansen* genvalgt som formand og *Henrik Munck* som næstformand, mens *Rasmus Rune Axelsen* blev valgt som ny kasserer. Som ny bestyrelsessuppleant valgtes stud.mag. i retorik *Katrine Bøgh Brixen*, mens *Helle Bønlokke* blev genvalgt som suppleant.

Gerda Thastum Leffers blev indvalgt i bestyrelsen på Modersmål-Selskabets første officielle generalforsamling i maj 1980, og siden har hun i perioder

Nyvalgt til bestyrelsen som suppleant er den 27-årige stud.mag. i retorik *Katrine Bøgh Brixen*, der er ansat i Forbundet Kommunikation og Sprog og underviser i sproglig formidling og stemmebrug.

Som det kan ses afleverede *Niels Jørgen Ebbensgaard* et tilfredsstillende resultat som sin sidste og højt værdsatte indsats som kasserer.

været både formand og næstformand. Formanden overrakte hende en buket blomster som kvittering for trofasthed og genvalg som menigt bestyrelsesmedlem med nyopererede øjne.

Traditionen tro afsluttedes generalforsamlingen med, at den nu 83-årige advokat *Frans Langkilde* tog ordet under punkt Eventuelt for at give eksempler på dårlig dansk sprogbrug. Senest havde han opdaget, at der i selskabets hvervebrochure flere gang blev nævnt „vores sprog“ i stedet for „vort sprog“. Dette kaldte formanden på talerstolen i et forsvar for anvendelsen af „vor“, „vort“, „vore“ og „vores“, og såle-

des sluttede den 28. generalforsamling i al sproglig gemytlighed.

Prismodtager-genhør efter 23 år

Lige siden Modersmål-Selskabets stiftelse i 1979 er der hvert år uddelt en Modersmål-Pris til en god sprogbruger som påskønnelse for en særlig indsats for et levende og varieret dansk. I 1984 var *Asger Baunsbak-Jensen* den femte prismodtager, og prisen blev overrakt af

Selskabets grundlægger og daværende formand, seminarielektor *Poul Hansen*. Motiveringstalen blev holdt af næstformanden, højskolelærer *Grethe Rostbøll*, senere formand og kulturminister og nuværende formand for Frederiksberg Kommunes kulturudvalg.

*Asger Baunsbak-Jensen*s mangeårige rutine som foredragsholder kom generalforsamlingen til gode, da han talte om samtalens kunst.

I forbindelse med generalforsamlingen holdt *Asger Baunsbak-Jensen* et fængende foredrag med titlen ”Sproget som arbejdsredskab”. Det indeholdt en gennemgang af de forskellige former for mundtlig og skriftlig formidling, og det afspejlede hans egne arbejdsmetoder og erfaringer gennem et langt livsforløb. Han har netop rundet de 75 år, men er stadig i fuld beskæftigelse med bøger, foredrag, debattindlæg, sjælesorg og kirkelige handlinger.

Lærer og politiker

Dansk stil var hans bedste fag, da han under besættelsen gik i mellemskolen og voksede op i et landbohjem ved Holbæk uden elektricitet. Han måtte bede forældrene sørge for nok petroleum til lys til lektielæsningen. Han skriver stadig sine manu-

skripter i hånden, så der bliver tid til eftertænk-somhed undervejs. Foredragene bliver altid skrevet i punkter, så han ubundet af et manuskript kan se sine tilhørere i øjnene, mens prædikener skrives fuldt ud for at kunne sikre overholdelsen af en tidsgrænse på 14 minutter.

Han tog lærereksamen ved Vordingborg seminarium som 21-årig i 1953 og forsøgte i sin lærergering at få børnene til at svare i hele sætninger i stedet for enstavelsesord og til at skrive genfortælling efter lærerens fortællinger i de foregående timer. Allerede som barn overværede han politiske møder og kom tidligt selv ind i radikal politik som folketingskandidat. Han savner datidens vælgermøder og politiske foredrag og kritiserede fjernsynet for alt for sjældent at sende samtaler som fx Nobelpristageres rundbordsamtaler, hvor sammenkædningen af ord, ansigtsudtryk og forskellige faglige vinkler forstærkede tilskuernes udbytte.

Præst, forfatter og foredragsholder

Nutidsmennesket giver sig alt for sjældent tid til at lytte og deltage i samtaler, hvor man giver modpar-

ten tid til at udtrykke sig. Mens han var direktør i Undervisningsministeriet, havde han i 1980 som 48-årig præsteuddannet sig efter Kirkeministeriets særordning og stået i valget mellem at fortsætte som præst eller politiker. Han havde valgt præstegeringen som sognepræst i Farum, indtil han fra 1989 havde koncentreret sig om foredrags- og skribentvirksomhed. Han har regnet ud, at han holdt over 3.000 folkelige foredrag, og han holdt sin 52. grundlovstale på Rønshoved Højskole.

Det er først efter at have modtaget Modersmål-Prisen, at han er begyndt at skrive bøger stærkt tilskyndet af sin kone, der var journalistuddannet, og som havde overbevist ham om, at han langt bedre kunne få sit budskab frem gennem en roman end gennem en kronik eller et kort essay. Det er blevet til adskillige erindringsbøger og romaner, som på baggrund af personlige erfaringer og medlemskab af etisk råd nu ofte kredser om psykiatri og stress. De er blevet fulgt op af foredrag ofte med præster, læger og sygeplejersker som tilhørere. Overalt lægger han vægt på at bruge et dansk, som alle kan forstå uden fagsprog og slang.

Årsberetning 2007

AF BENT PEDERSBÆK HANSEN

Heldigvis får man som formand nu og da ros fra medlemmerne – en interessant årbog, et godt møde, en flot udgave af S&S – men man får sandelig også ris, og her er der især to klager, der går igen, nemlig „københavnier“ og „I gør ikke nok for sproget“.

Til det første er at svare, at det desværre er rigtigt. Prisuddelingen foregår i København, ligeledes møder og generalforsamling. Årsagen er, at de fleste medlemmer bor i København og omegn, og det ville medføre dyr befordring for mange at lægge aktiviteterne andetsteds. Vi så i bestyrelsen intet hel-

lere end, at der var blomstrende afdelinger af Modersmål-Selskabet i Odense, Århus, Ålborg og andre steder. Så længe det ikke er tilfældet, må vi nødtvungent fortsætte „københavnieret“.

Den anden klage er sværere at svare på, for den er vel også rigtig; det afhænger af, hvad man lægger i ordet „nok“. Gjorde vi nok for modersmålssagen i generalforsamlingsperioden 2006 – 07? Svaret må være, at vi gjorde, hvad vi kunne, så langt talentet og arbejdskraften rakte. Vi er i foreningen knap 600 medlemmer, heraf 11 i bestyrelsen. Det er ikke en stor pressionsgruppe, og sandt nok er det ikke os,

der sætter den sprogpoltiske dagsorden her i landet, men jeg tør dog hævde, at vi er med til det ved at udgøre en offentlighed af sproginteresserede og sprogelskende mennesker. Man, og man er bl.a. politikerne, véd, at vi findes, og det er da også lykkedes i den forløbne periode at markere Selskabets eksistens og holdninger udadtil.

Her vil jeg især fremhæve tildelingen af Modersmålsprisen for 2006 til læge og hjerneforsker Peter Lund Madsen. Det er første gang i Selskabets historie, at prisen er gået til en naturvidenskabsmand, og begrundelsen var naturligvis først og fremmest Lund Madsens fremragende evne til på dansk at formidle sin forskning og de indsigter, man i hans fag er nået frem til, til en bred kreds af alment interesserede. Men bestyrelsen opfattede også pristildelingen som en sprogpoltisk tilkendegivelse.

Det er ingen hemmelighed, at dansk er truet af domænetab på de tekniske og naturvidenskabelige områder, hvor engelsk vinder indpas som forsknings- og undervisningssprog. En ny form for latin bliver mere og mere dominerende i universitetsverdenen; derfor forsømmes begrebsudviklingen på dansk, og vort modersmål reduceres til et andrangssprog, der ikke længere omfatter alle dele af tilværelsen. Lund Madsen er et eksempel på en forsker, der selvfølgelig kan kommunikere med sine udenlandske fagfæller på engelsk, men som holder fast i sit danske sprog, ikke bare til privatlivsbrug, men også som et sprog, der kan formidle de yderste faglige indsigter.

Det var meningen med prisen: at påskønne Lund Madsen og komme med en sprogpoltisk markering. Naturligvis var det ikke at gøre „nok“ for det danske sprog, men det var dog noget.

En nyskabelse i den forløbne periode har været afholdelsen af to debatmøder. Det første fandt sted i november måned og var en erstatning for den traditionelle årbogspræsentation. Det er mit indtryk, at det var en god erstatning. Mange mødedeltagere var ivrige efter at få ordet og komme med spørgsmål og kommentarer til de tre oplægsholdere, professor Chr. Kock, læge Henning Kirk og cand. mag. i retorik Christian Eversbusch. Disse tog udgangspunkt i deres essays i årbogen „Nysprog nu“ og gav

Formanden Bent Pedersbæk Hansens årsberetning blev nøje fulgt af dirigent Rasmus Rune Axelsen, der senere blev valgt som ny kasserer.

eksempler på og kritik af det nysprog, der på forskellig vis sniger sig ind i dansk, og som er med til at manipulere vores holdninger.

Det andet debatmøde fandt sted 1. februar i år og blev afholdt af Forbundet Kommunikation og Sprog og Modersmål-Selskabet i forening. Mødet kom i stand takket være bestyrelsesmedlem Jørgen Chr. Wind Niensens årvågenhed og organisations-talent. Allerede i begyndelsen af december, da Dansk Folkeparti kom med sit forslag til en sprogløvslov for dansk, tog Jørgen initiativ til et møde med deltagelse af repræsentanter for alle Folketingets politiske partier, direktør Sabine Kirchmeier fra Dansk Sprognævn samt formændene fra de to foreninger bag mødet. Sågar kulturministerdeltagelse var der tilsagn om, men ministeren måtte dog melde afbud i sidste øjeblik. Ud over paneldeltagerne var der i salen mange kendte „sprogansigter“

bl.a. fra Københavns Universitet og Handelshøjskolen. Om debattens forløb og de fremførte synspunkter kan man læse i S&S nr. 1, marts 2007, og det bliver helt sikkert en debat, vi kommer til at høre mere til, både for og imod ideen om en sproglov og om indholdet af en sådan.

Bl.a. De Radikale og Socialdemokraterne er ef-

Sig det med blomster sagde Bent Pedersbæk Hansen til Gerda Thastum Leffers og takkede for mange års stadig aktive indsats for Selskabet.

terfølgende kommet med sprogpoltiske udspil, og kulturministeren har nedsat et udvalg med professor Jørn Lund som formand. Udvalget skal komme med en redegørelse for det danske sprogs nuværende situation og en vurdering af, om en sproglov er påkrævet. Modersmål-Selskabet har skrevet til ministeren, at vi gerne vil stille en repræsentant til udvalget, men vi har forstået, at det bliver et meget snævert udvalg. Vor mand i Dansk Sprognævn, Claus Tilling, er dog blevet inviteret til at fremlægge Selskabets synspunkter for Folketingets kulturudvalg, som afholder en sproghøring den 16. maj. Det er da en ære for både Claus og Selskabet. Om det er at gøre „nok“ for modersmålet? Lidt har vel også ret.

Generelt set er det i disse år udviklingen mod mere engelsk på de højere læreanstalter, der udgør den største trussel mod modersmålet. Lykkeligvis

er der også kræfter, der søger at modvirke den truende udvikling. Mest bemærkelsesværdig er kurskiftet i Dansk Sprognævn. Nævnet har i sin levetid forsøgt at holde en streng, såkaldt videnskabelig linje, hvor det hvidkitlet udenforstående blot iagttaget og registrerer sprogets udvikling, uden at det vil dømmes noget til at være bedre end andet.

Det er den linje Modersmål-Selskabet har været i opposition til. I et „Notat om dansk sprogpolitik“ fra januar i år kan man bl.a. læse, at „Der er derfor på undervisningsområdet brug for om end måske ikke en egentlig sproglov, så i det mindste bindende bestemmelser der regulerer brugen af dansk og engelsk i den nuværende lovgivning for undervisning hele vejen fra folkeskolen til universiteterne.“ Her hører vi en glædelig ny tone fra Sprognævnet: her er ikke kun tilbagekædet iagttagelse, men engagement og stillingtagen. Noget vi i Modersmål-Selskabet har efterlyst i årevis.

Så alt i alt mener jeg, at det har været et udmærket år for Modersmål-Selskabet, hvor vi har deltaget i sprogdebatten og påvirket den på det niveau, vi nu engang magter. Derfor en stor tak til bestyrelsen for veludført arbejde: Tak til Ingrid Carlsen for velorganiseret stand på bogmessen, som igen i år var godt besøgt. Henrik Munck havde sørget for årets konkurrence om nyord. Tak til årbogsudvalget ved Gerda Leffers og Claus Tilling for en interessant og flot årbog. I anledning af ordet flot er det på sin plads at tage bladudvalget med (Ingrid, Henrik, Jørgen Chr.) og ikke mindst redaktør Michael Blædel, der sammen med grafiker Kitte Fennestad fik årbogen til at fremstå som en helhed både i ind-

hold og form. I hvert fald jeg er hver gang spændt på næste nummer af S&S og bliver hver gang forbavset over, at det igen er lykkedes at lave et så afvekslende og læseværdigt blad. Tak til Jens Møller Nielsen og Jørgen Chr. for hjemmesiden, der har stor betydning for Selskabets ansigt udadtil. Igen i år tak til sekretær Birte Iversen, ikke bare for hendes store praktiske arbejde, men også for hendes engagement i Selskabets hele udvikling. Og tak til ansøgningsudvalget med Henrik i spidsen, som sørger for, at Selskabet økonomisk kan løbe rundt. En særlig tak til de gavmilde sponsorer, der igen i år så storslået har betænkt os. Revisor Friis med

hjælpere er bagmanden, der holder orden på det hele.

Så mangler vi kun Niels Jørgen Ebbensgaard, vor myndige, tålmodige, omhyggelige og venlige kasserer siden generalforsamlingen i 2003. Ja, for Niels Jørgen har meddelt, at han ønsker at træde ud af bestyrelsen i år. Det må vi respektere, men vi beklager det, for du har været Selskabet en god mand, ikke bare som den dygtige kasserer, men i alt bestyrelsesarbejdet, som du har engageret dig i med liv og sjæl. Tak for godt samarbejde i de forløbne år.

Lad mig slutte med at takke medlemmerne for deres engagement i modersmålets sag.

Årbogen 2007

„*Sproget til de ordløse kunstarter*“ – sådan lyder foreløbig arbejdstitlen.

Vi vil give læseren et kig ind i værkstedet, i værket og i værkmeisteren.

Nogle vil mene, at man kan ødelægge en kunstnerisk oplevelse ved at analysere den.

At netop tavsheden er en afgørende faktor i oplevelsen af ordløs kunst. At en sonate siger mere end mange ord, men at spædbarnet – der drejer hovedet forskelligt efter lyden af en harmoni og en disharmoni – blot reagerer på lyd i almindelighed og ikke er positivt eller negativt påvirket.

Der indgår sprog i al kunst. Ikke nødvendigvis talt eller skrevet sprog, men tænkt under processen, under instruktionen – og senere udtalt som bedømmelse/ kritik. Professionelt i medierne eller under småsnakken på vej hjem fra koncerten.

Kompetente folk vil skrive om malerkunst, musik og dans. Med ord vil de beskrive de kunstarter, der uden ord bevæger og engagerer os, når vi møder den tilfældigt i hverdagen, eller mindre tilfældigt, når vi arrangerer en teater- eller balletaften, og når vi går til fernisering eller på museum.

Vi ser det færdige og opførte arbejde og véd at forud er gået en sprogligt formuleret idé. Før, under og efter en koncert har enhver af de udøvende musikere talt med sit instrument, har stemt det – og stemt sit sind.

Vi forestiller os, at disse forhåndsovervejelser af praktisk og teoretisk art, er forskellige fra kunstart til kunstart, men at der også er fælles træk.

Ligheder og forskelle vil komme frem, når der fortælles med ord om det ordløse.

Vi henvender os både til udøvende kunstnere, amatører eller professionelle, og til kritikere ved medierne. Hvordan arbejder eksempelvis kritikere med at sætte ord på den ordløse kommunikation.

Vore (vores) medlemmer kan glæde sig til en årbog, der bryder traditionen, og sætter ord på den levende, men overvejende ordløse kunst.

Vi glæder os til at præsentere bogen på Bogmessen til efteråret. Som altid indbyder vi også i 2007 til årbogspræsentation for medlemmer, forfattere og medier.

Gerda Thastum Leffers

Ud til kanterne af sproget

AF CLAUS TILLING

Lad det være sagt med det samme: Det er en fornøjelse for sproginteresserede at læse „Dansk sprog“.

De to professorer fra Syddansk Universitet udgav „Dansk sprog“ første gang i 1996, og siden har den været brugt i vidt omfang på handelshøjskoler,

universiteter og seminarier. Den indeholder 11 kapitler, der fortjener at blive nævnt fordi de ganske tydeligt viser bogens spændvidde:

Skriftlig fremstilling. Sprogbrugsanalyse. Sprognormer. Ord, helheder og orddannelse. Sætningsled og sætningsskema. Juridisk sprogbrug. Mundtlig fremstilling. Fonetik. Referater. Fynd (sproglig koncentration). Sproglige termer.

Kapitlerne Fonetik og Fynd er nye. Specielt kapitlet om fonetik har været savnet.

Forordet fortæller præcist om principper og fornyelser. Forventningerne bliver opfyldt.

De sidste 30 sider i bogen indeholder afsnittene Sproglige termer, Navneregister og Emneregister, og de er alle forsynet grundigt med sidehenvisninger. Det gør bogen særdeles anvendelig som opslagsbog. Det er sådan en de fleste af os har brug for i det daglige til eget brug eller til undervisning.

Navneregisteret giver et fingerpeg om hvilken tradition sprogbeskrivelsen ligger i. Oftest citeret er Erik Hansen (der fik Modersmålsprisen i 2004), derefter Jørn Lund og forfatterne selv, så Paul Diderichsen, Lars Brink og Aage Hansen. En stærkt begrundet og befæstet tradition. At der er mange henvisninger til de to forfatters værker, skyldes naturligvis at de har publiceret mange steder, udgivet digre værker og skrevet mindre artikler, og nu er de væsentlige træk samlet her.

Som kapiteloverskrifterne også viste, er der en smuk fordeling af beskrivelse af mundtlig og skriftlig sprogbrug. Skyum-Nielsen står for Sprogbrugsanalyse, Mundtlig fremstilling og det medrivende

kapitel om Fynd. Galberg Jacobsen for Ord, helheder og orddannelse, Sætningsled og sætningsskema og Fonetik. Kapitlerne kan læses hver for sig, og de er netop grundlæggende for det område de behandler, men heldigvis udgør de også en sammenhæng, og der er sørget for krydshenvisninger og fyldige, opdaterede litteraturhenvisninger efter hvert kapitel.

Det er bemærkelsesværdigt at bogen ikke blot indeholder en præcis beskrivelse af sprogets system og de sproglige manifestationer men også klar besked om hvad man vil kalde god og dårlig sprogbrug, selvfølgelig afhængig af situation og stil. Således når vi ud til kanterne af sproget og diskussion af sprognormer.

Hvori består så fornyelsen når vi går videre end kapitelforøgelsen? En sprogbog må være fuld af genkendelige eksempler på sprogbrug, og de må ikke være forældede. „Jeg ringer når jeg har set Lykkehjulet“, er ændret til „Nyhederne“. „Der bor en bager/ på Nørregade“ har fået konkurrence af „i Nørregade“. Det kommenteres ikke, men det afspejler en moderne ændring i sproget, en vaklen mellem „i“ og „på“; altid godt stof til en sprogdiskussion. Kapitlet om fonetik har en række eksempler på udtale af lydskrift afpasset efter den unge generation. Naturligvis oprørende for den gamle anmelder men også lærerigt, og rigtigt i forhold til bogens anvendelighed i undervisningen.

Man bliver opmærksom på mange småting fordi bogen er så præcist skrevet; man tør stole på at alle formuleringer er gennemtænkte og begrundede i sammenhængen. Det er en god kvalitet ved en grundbog.

Der er også plads til et par bemærkninger om at nogle fænomener (præpositionsled) beskrives anderledes i en engelsk tradition. Godt nok at blive orienteret om.

Henrik Galberg Jacobsen og Peder Skyum-Nielsen: Dansk sprog. En grundbog. 2. udgave. 311 sider. 279 kr. Det Schønbergske forlag.

„Ligge/lægge“

AF CHRISTIAN FABRICIUS

Ved visitatsen i den stråttækte ville biskoppen kontrollere om lille Jens nu også havde styr på causativerne, så han spugte: „Når du skal sove, min lille ven, ligger du dig så i din seng, eller lægger du dig i sengen?“ Svar: „A går i seng!“ – „Ja, naturligvis, men sig mig så: lægger din far kartofler, eller ligger han kartofler?“ – „Mi’ far sætter kartofler!“ – „Jaså, men så må du fortælle mig: Ligger hønen æg, eller lægger den æg?“ – „Æ høn’ gjør æg!“

Havde lille Jens nu en meget klar, pedantisk bevidsthed om „hvad det hedder“, eller havde han det nuancerede, men præcise sprog som vel er enhver god sprogbrugers ideal? Eller var han bare snu nok til at undgå en fælde som den storsnudedede karl med fint bysprog ikke skulle få ham lokket i?

Jens Møller Nielsen har naturligvis ret (Sprog & Samfund, 25/1, side 3) : det var både taktløst og overflødigt at korrekse skrubbudsens under debatten om en sprogpolitik; det behøvede ikke at være mere end en fortaleselse, og ingen af de tilstedeværende ville blive forledt til at mene at det var korrekt og give sig til at efterligne det.

Men der er andre situationer hvor det er forkasteligt at sjuske sådan med sit sprog – nemlig når man bringer noget på tryk eller i embeds medførelser taler til en mikrofon, altså arbejder som journalist eller politiker. Så kan éns sprog let blive et forbil-

lede, og så er det ikke ligeegyldigt om man gør forskel på *sprængte/sprang* og på *hængte/hang*; man skal tænke på om man siger „*lissom*“ uden at det er ment som et ironisk understatement, om man bevidstløst indleder ethvert svar med et „*jammen ...*“, om man ikke godt kunne nøjes med at bruge „*i forhold til*“ når det faktisk drejer sig om en sammenligning (og ikke som erstatning for enhver anden præposition!), om der egentlig ikke er forskel på at *imødekomme* og *imødegå*, om man udtrykker sig logisk når nogen gøres bekendt med noget (det ulidelige „*præsenterer for*“). Eller hvad med at løse en opgave i stedet for at *løfte* den, hva’ba? Man kunne desværre blive ved ...

Vi véd jo at ubefæstede sjæle lettere lader sig påvirke af et sjusket, smart sprog end af et forbilligt, klart sådant. Så det er ikke ligeegyldigt om der er lagt lidt omhu i „offentlige“ personers sproglige fremtræden. De skal naturligvis ikke hænges ud, men trækkes til side og kærligt få at vide hvordan de bør omgås (ikke „omgå“!) deres modersmål. Hvis da sproget fortsat skal være et middel til forståelse mellem mennesker, og det ikke skal gå som med de skrækkelige pendulord som har fået en stik modsat betydning og altså udelukker en vis del af befolkningen fra at forstå hinanden.

Udvalget

Listen over repræsentanter i det udvalg, der skal anbefale en sprogpolitik til kulturministeren.

Jørn Lund (formand), direktør for Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, *Niels Davidsen-Nielsen*, formand for Dansk Sprognævn, *Sabine Kirchmeier-Andersen*, direktør for Dansk Sprognævn, *Susan Mose*, gymnasielærer på Nyborg Gymnasium, *Jannik Johansen*, rektor for Frederiksberg Gymnasium, *Henrik Galberg Jacobsen*, professor ved Syddansk Universitet, *Helge Elbrønd*, uddannelsesdekan ved Danmarks Tekniske Universitet, *Christian Kock*, professor i retorik ved Københavns Universitet, *Jens Morten Hansen*, statsgeolog ved GEUS, *Søren Kaare-Andersen*, bankdirektør, *NN* fra rektorkollegiet *NN* fra Danmarks Lærerforening, *Karin Marcussen*, kontorchef i Kulturministeriet, *NN* fra Ministeriet for Videnskab, Teknologi, og Udvikling, *Benedicte Kieler*, Undervisningsministeriet.

Sekretariat: *Annette Kornerup*, fuldmægtig i Kulturministeriet, *Malte Eichberg*, student i Kulturministeriet, *NN* fra DSL.

NN = endnu ikke udpeget ved redaktionens afslutning.

Dansk i reformationstiden

AF GEORG SØNDERGAARD

Omkring år 1500 fandt en række vigtige ændringer sted i Europa, noget som kun ganske få havde kendskab til men som efterhånden ændrede altting totalt. En ny kultur præget af opbrud og krav om oplysning truede den gamle stationære samfundsorden. Adelen begyndte at miste magt, den katolske kirkes indflydelse blegnede langsomt.

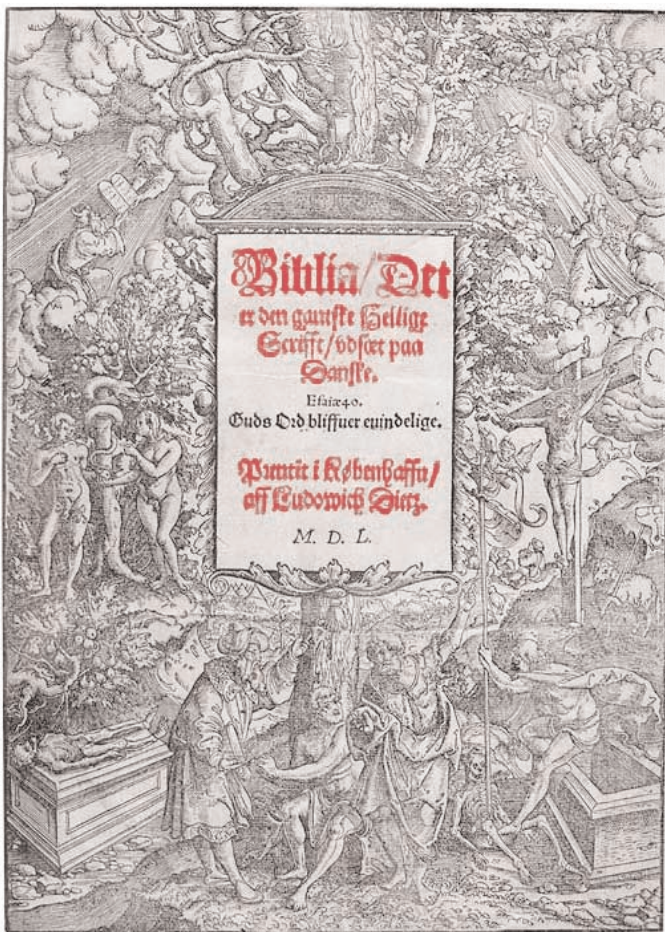
I Italien begyndte humanistiske filosoffer og digtere at gøre sig tanker om at det var mennesket og ikke en eller anden gud det hele drejede sig om, at man burde kunne stille spørgsmål ved altting. I Firenze kom det til udtryk gennem renæssancens hyldelse til klassisk kunst og filosofi. I Tyskland, nærmere bestemt Wittenberg resulterede det i et regulært brud mellem den katolske kirke og den luthersk reformerte.

Flere og flere lærte at læse og skrive. Hvor dette privilegium hidtil havde været forbeholdt et ganske lille mindretal, blev det efterhånden udbredt til større og større dele af befolkningen.

Her har bogtrykket spillet en afgørende rolle. Bogtrykkerkunsten er baseret på opfindelsen af trykpressen, trykfarverne, støbeværktøjet og de enkeltstøbte blybogstaver. Det hele takket være den tyske guldsmed Johann Gutenberg fra Mainz. Selvom bogtryk var kostbart, betød det at massefremstilling af tekst nu var en realitet.

Bogtryk spredtes hurtigt over det meste af Europa; det antages at der ved år 1500 var trykt ca. 40.000 forskellige bøger i et samlet antal af ca. 10 millioner eksemplarer.

I Danmark indførtes bogtrykket i 1482 da Fyns biskop Carl Rønnow indforskrev den omrejsende

Titelbladet til Chr. III's bibel (efter kopi). Det var på den tid (1550) det største bogtrykkerarbejde der nogensinde var udført i Danmark, og Skautrup kalder det med rette et „sprogligt hovedværk“. Chr. III's bibel er trykt i folioformat i 3000 eksemplarer, et antal der dog ikke var tilstrækkelig til at dække behovet for en bibel i hvert sogn i Danmark og Norge. Et nyt oplag, kaldet Fr. II's bibel kom i 1589.

tyske bogtrykker Johann Snell til at trykke et breviar (bønnebog) for Fyns Stift.

Den første trykte bog på dansk udkom ca. 1495: en lille rimet Danmarkshistorie (Rimkrøniken). Den blev trykt af Danmarks første fastboende bogtrykker, Gotfred af Ghemen.

Det sproglige hovedværk fra denne periode er Chr. III's bibel (1550). En fuldstændig oversættelse

af en så omfattende og afgørende tekst som Bibelen må uundgåeligt blive et hovedværk.

Det religiøse sprog er jo en vigtig kilde til sprogets udvikling. Således er ordforrådet tydeligt påvirket af bibelsk/evangelisk tankegang. Begreber som nåde, barmhjertighed, salighed, evindelighed stammer alle oprindeligt fra bibelsproget selvom de jo i nutiden opleves næsten neutrale.

Dele af Bibelen var allerede oversat. Således havde Christiern II i 1524 ladet Det Nye Testamente oversætte. Et eksempel kan illustrere sproget:

Sancti Luce

Oc hand sagde thennom thendne lignelse /
 En mand haffde it figentred plantit vti sin
 viingard
 / oc hand kom atspørendis fruct paa thet /
 oc icke fand
 / sagde hand til viingardens mand
 / se vti tre aar er ieg kommit søgendis
 fruct paa thette figentred
 / oc ieg icke finder
 / aff hud thet huos til skal thet staa paa
 iourden? Men thend suarendis sagde han-
 nom
 / herre til stede thet end thette aar so
 lenge ieg foor graffuit omkring thet oc
 lagd møg
 / om thet tha wil bære fruct
 / bær icke
 / ther efftir aff hug thet.

Vi taler ikke om litteratur eller litterært sprog i Danmark i reformationstiden. Men det er muligt nu at få et overblik over de trykte tekster som tilsammen har udgjort normen for 1500 tallets skriftsprog.

Det gælder: Retslige kilder; breve og aktstykker; historisk litteratur; Chr. Pedersens overs. af Saxo; ligprædikener, lægtebøger, rejsedagbøger og memoirer.

Oplysende litteratur: Almanakker; urtebøger;

lægebøger; vokabularer; ordsprogssamlinger.

Religiøs litteratur: Bibeloversættelser; postiller og salmebøger.

Digtning: Folkebøger og folkeviser.

Dette er kun en oversigt. Hvert enkelt af disse punkter kan med lethed belyses i mange flere detaljer.

Bøger om sprog

Hvad er så danskhed? 11 essays om danskhed i sprog, litteratur og medier. Redigeret af Torben Fledelius Knap med flere, 198 sider, Hovedland 2005.

Kunsten at stave. En pædagogisk håndbog, der blandt andet slår ned på de hyppigste fejltypen i trykte tekster og gennemgår grammatikken bag. Skrevet af Kirsten Rask, medlem af Dansk Sprognævn. 120 sider, Grafisk Litteratur.

Hvad er sprog. Essay om, hvordan sprog er bygget op, bruges og udvikles. Der lægges særlig vægt på sprogtilegnelse: Hvordan lærer børn deres modersmål? Hvordan lærer man et nyt sprog? Oversat og bearbejdet til dansk af Jens Normann Jørgensen og Tore Kristiansen. Af Helene Uri, 198 sider, Akademisk Forlag 2006.

Tosprogede børn i det danske samfund. Grundbog om tosprogede børns liv og opvækstvilkår i dagens Danmark, skrevet af danske forskere på området. Redigeret af Martha Sif Karrebæk, 239 sider, Hans Reitzels Forlag 2006.

Svensk sproglov! – og dansk?

AF JØRGEN CHRISTIAN WIND NIELSEN

„Det svenske sprogs position skal styrkes gennem en sproglov, der træder i kraft i 2009. Tidligere regeringsråd Bengt-Åke Nilsson har resten af året til at analysere og komme med forslag. Den forrige regering var modstander af en sproglov. Men kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth siger: „At lovsikre det svenske sprogs position har en stor symbolsk værdi og sender et tydeligt signal om det svenske sprogs vigtighed i vores samfund.“ Bag forslaget ligger den tidligere sprogkomité's arbejde samt de fire nationale sprogpoltiske mål som rigsdagen har fastlagt: Det svenske sprog skal være hovedsprog i Sverige, svensk skal være et komplet og samfundsbærende sprog, det offentlige svenske sprog skal plejes, være enkelt og forståeligt, samt at alle skal have ret til et sprog. Regeringsråd Bengt-Åke Nilsson skal også overveje om loven skal indeholde bestemmelser om svensk tegnsprog og om de nationale minoritetssprog samisk, finsk, meänkieli, romani chib og jiddisch. Svensk i international sammenhæng skal også belyses“.

Så kort resumeres situationen i Sverige i bladet DIK Forum #3/2007. Efter nogen tids tøven, men efter et kolossalt forarbejde, især med betænkningen „Mål i mun“ fra 2002, der også har tjent som hovedinspirationskilde i Danmark, har den siddende regering i Sverige altså besluttet at fremsætte forslag om en svensk sproglov.

Det er da morsomt, at der er så stor parallelitet mellem forløbet i Sverige og Danmark. I Danmark fik vi i 2003 udspillet „Sprog på spil“, og netop nu,

Det nye svenske opdrag – Kommittédirektiv – kan findes som en PDF-fil på internettet her: kortlink.dk/3vmk

Sprog & Samfund nr. 1 – 2007, der blandt andet indeholder en reportage fra debatmødet den 1. februar 2007 om en dansk sproglov, kan findes som en PDF-fil på internettet her: kortlink.dk/3vmm

Og fotos fra det sprogpoltiske debatmøde kan ses her: kortlink.dk/3vmn

efter en forespørgselsdebat i Folketinget og et sprogpoltisk debatmøde med 150 deltagere, arrangeret af Modersmål-Selskabet og Forbundet Kommunikation og Sprog, forhandles de sidste kommaer på plads i et sprogpoltisk kommissorium for en ny arbejdsgruppe, der desværre bliver alt for snævert sammensat. Ny er altså så meget sagt – Tordenskjold har ikke levet forgæves! Og givet er det jo heller ikke at arbejdsgruppens indsats resulterer i et forslag til en dansk sproglov.

Dansk Sprognævn beskriver situationen sådan på hjemmesiden dsn.dk/:

„Folketinget har besluttet at nedsætte et udvalg der skal undersøge om der skal laves en sproglov. Udvalget skal bl.a. give en status på områderne dansk i førskolen, grundskolen og ungdomsuddannelserne. Dansk på de videregående uddannelser og i forskningen. Dansk i erhvervslivet. Dansk i kulturlivet, film, tv og radio, pressen mv. Ud fra denne statusopgørelse skal udvalget komme med konkrete forslag til en yderligere styrket indsats for det danske sprog.“

Modersmål-Selskabet har besluttet at udarbejde et oplæg, der skal sendes til den sprogpoltiske arbejdsgruppe, og som vil indeholde Modersmål-Selskabets centrale anbefalinger til en ny dansk sprogpoltik. Bestyrelsen modtager meget gerne fra medlemmerne af Modersmål-Selskabet forslag og synspunkter, der kan indgå i dette oplæg. Forslag kan sendes til formanden eller til undertegnede.

Elskeord, hadeord – og døde ord

AF JØRGEN CHRISTIAN WIND NIELSEN

I januar i år bragte Berlingske Tidendes internetsted Business.dk resultatet af en afstemning om de værste erhvervsudtryk. Næsten 1.800 læsere på Business.dk stemte på, hvilke udtryk, begreber og buzzwords fra erhvervslivet der „skulle“ brændes på bålet. Hver læser kunne stemme på max 5 ord. Business.dk's hadeordsliste ser ud som følger. Nummer 1 er det ord, flest læsere ville af med:

1. Performe. 2. Proaktiv. 3. Italesætte. 4. At vækste. 5. Nedbemanding. 6. Coaching. 7. Storytelling. 8. Strategizing. 9. Globaliseringsparathed. 10. Downsizing.

Virksomheden GlobalDenmark spinder i sit nyhedsbrev fra marts 2007 en ende over hadeordene. Det noteres at 5 af ordene er engelske, og at alle ordene kan betegnes som „konsulentsprog“. GlobalDenmark giver enkelte af ordene yderligere kommentarer med på vejen:

Performe – er rent engelsk og fokuserer på om man nu også tjener tilstrækkeligt ind til virksomheden eller aktieejerne.

Vækste – er et næsten helligt ord i erhvervslivet: vækst er lig med succes. Hvis man vil have succes, skal man ikke blot få noget til at vokse, man skal skabe succes gennem vækst: man skal vækste. Rædsomt ord, måske. Men hvis vækst nu er så vigtig, må man vel have et tilsvarende udsagnsord.

Coaching – får mange til at se rødt. En coach er en slags betalt besøgsven for erhvervslivet. Med indsigt, indføling, horisont og faglighed. Det er bare ikke altid at disse elementer er til stede. Coaching bliver derfor anmassende, med et anstrøg af hokus-pokus og anden varm luft. Hvilket er en stor skam for de rådgivere, der virkelig mestrer den vanskelige kunst som coaching også er.

Italesætte – et gyseligt ord, fordi det repræsenterer

en gyselig proces: det at man taler så meget om noget at det bliver det virkelighedsbillede man tror er en realitet.

GlobalDenmark lover at udskrive en konkurrence hvor opgaven går ud på at finde dækkende ord for at „performe“ og at „coache“.

Sproglig manipulation

Eufemisme og sproglig manipulation er et andet aspekt, der også var temaet for Modersmål-Selskabets årbog 2006. Gerda Thastum Leffers skrev i forordet: „Modersmål-Selskabet håber med bogen her at kunne skabe debat om sprogets farlighed. Vi møder hver dag eksempler på det manipulerende sprog, som det anvendes i reklameøjemed...“ Leny Malacinski skriver i forlængelse heraf i Nyhedsavisen den 11. april 2007, at virksomhederne ikke længere tør „fyre“ deres medarbejdere: Henning Dyrmosse talte om „uansøgte afskedigelser“ som del af et „overtalighedsprogram“, Kenneth Plummer har kaldt nedskæringer „intelligente besparelser“, Berlingske Tidende har brugt „intelligente fyringer“.

Modersmål-Selskabet tager bolden op. Vort modersmål er også dejligt, og derfor vender vi tilbage med et udspil om at kåre årets smukkeste og mest velfungerende ord. Og måske skal de dårlige ord ikke blot kasseres, men simpelthen på en ordkirkegård, som foreslået af Dansk Sprognævn.

Så kan vi også udskrive konkurrencer om at skrive de bedste digte og noveller med døde eller genoplivede ord. En kåring af årets smukkeste og mest velfungerende ord kan finde sted den 21. februar, den internationale modersmålsdag, indstiftet af UNESCO i 2000 for at fremme sproglig mangfoldighed.

Dagen går hånd i hånd med UNESCOs konvention om beskyttelse af kulturel mangfoldighed. Konventionen blev vedtaget på UNESCOs 33. generalkonference den 20. oktober 2005 og trådte i kraft den 18. marts 2007, hvor 55 lande havde ratificeret den, herunder Danmark.

Dialektaften med Vendelbomål og Københavnsk

I dagene 3.-5. august er medlemmer af **Vendsyssel-Gildet** på bustur til København. Vendsyssel-Gildet er foreningen til bevarelse af Vendelbomålet, og i samarbejde med **Modersmål-Selskabet** arrangeres

dialektaften med fællesspisning, underholdning og fællessang
lørdag den 4. august kl. 19.00 på Brasserie Globe,
Colbjørnsensgade 7, København (tæt ved Københavns Hovedbanegård.)

Fællesspisningen er en to-retters menu (forret og hovedret), der koster 155 kr., hvortil kommer drikkevarer efter ønske.

Underholdning på og om Vendelbomål ved Ingrid Carlsen

Ingrid er født i Østvendsyssel, flyttet til Sjælland i 1975. Bruger dialekten så tit som muligt i kontakt med andre vendelboer, som vil kendes ved deres dialekt.

Sekretær på skolebibliotek.

Underholdning på og om Københavnsk ved Claus Tilling

Claus er født og opvokset i København. Opdraget til ikke at tale alt for københavnsk, men gør det vist nok alligevel, især i ubevogtede øjeblikke.

Cand.mag. i dansk og retorik, seminarielektor i en menneskealder

Alle medlemmer er velkomne

Da pladsen er begrænset, er forhåndstilmelding nødvendig.
Det sker ved henvendelse til Ingrid Carlsen senest den 8. juli
pr. mail til ic@modersmaal.dk eller på tlf. 6095 8802.